

Unieke pareltjes aan het water

Kleurrijk straatje in Deventer.

Zicht op Deventer aan de IJssel. ▾

Voor anker gaan in Nederlandse Hanzesteden

“Samen staan we sterk”. Ook in de middeleeuwen wisten ze dat krachten bundelen en gemeenschappelijke doelstellingen realiseren, meer kans op succes geven. Vanaf de veertiende eeuw voerden zo’n tweehonderd Europese - het woord bestond toen nog niet - centra handel onder de beschermende koepel van Hanzesteden.

Tekst: Willy Ost
Foto's: Willy Ost, tenzij anders vermeld

Hanza

Deze uit het Duits afkomstige term, waarmee groep of gilde werd bedoeld, ligt aan de basis van het woord Hanze. De eerste Hanzesteden vinden we trouwens in Duitsland terug. Toen Amsterdam en Rotterdam nog onbeduidende dorpjes waren, hadden sommige andere Nederlandse steden zich al ontwikkeld tot machtige handelscentra. Om hun positie te consolideren, traden ze toe tot het netwerk van Hanzesteden, een samenwerkingsverbond tussen kooplieden. Hier bij ons had het welvarende Brugge van de 15de eeuw ook een Hanzekantoor, van waaruit de buitenlandse handel van en naar de Zuidelijke Nederlanden geregeld werd. We laten Brugge echter rustig verder mijmeren aan haar Minnewater en richten het steven van onze kogge naar vijf aantrekkelijke Noord-Nederlandse Hanzesteden. Dat onze reisdoelen stuk voor stuk aan het water liggen, is geen toeval. De middeleeuwse handelsroutes over het vasteland waren toen heel wat onveiliger dan het goederenvervoer over het water. Vandaar onze kogge van daarnet, het handelsschip bij uitstek

van de middeleeuwse kooplui... Zin in een boeiend en gezellig verlengd weekendje kennismaken met vijf Hanzesteden, gelegen langs de brede IJssel? Laat ons dan samen ontdekken wat het Hanzenetwerk heeft betekend voor Deventer, Zutphen, Zwolle, Hattem en Kampen.

Eigenzinnig en bruisend

Omdat we het graag groots zien, meren we eerst aan in Deventer, misschien wel de indrukwekkendste van de vijf Hanzesteden op ons lijstje. Rijk aan geschiedenis laaft de stad zich aan het water van de brede IJssel die eertijds eeuwenlang rijkdom en voorspoed aanvoerde. Een locatie aan een rivier heeft altijd een streepje voor op andere plaatsen. Alsof een stroom een bepaalde vrolijkheid en lichtheid met zich meevoert... Is het misschien daarom dat Deventers oude binnenstad een sprankelende frisheid etaleert? Hier snuif je geen muffe museumgeur op, alhoewel elke bezoeker welkom is in één van de vele musea die de stad rijk is. Je proeft er geen ouwe koek, maar Deventer koek, dé plaatselijke culinaire specialiteit

1

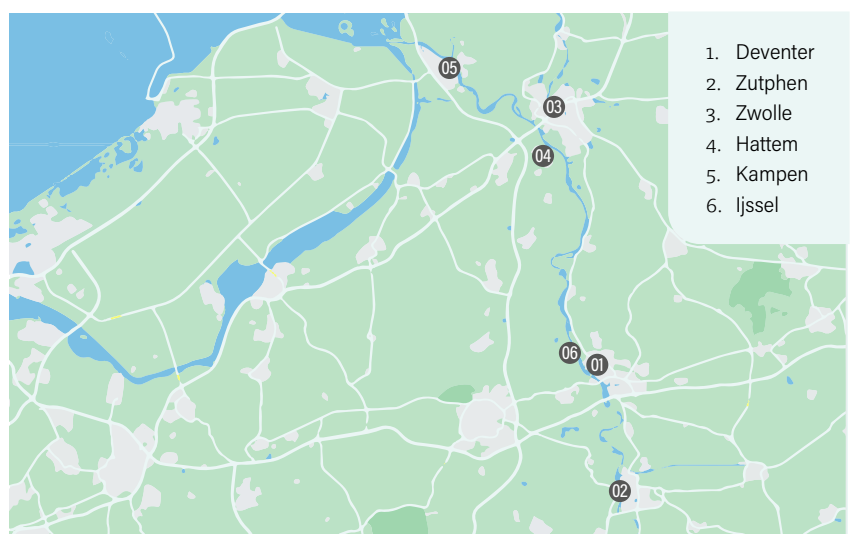

3

2

HANZESTEDEN

1. Deventer
2. Zutphen
3. Zwolle
4. Hattem
5. Kampen
6. IJssel

die er al zeshonderd jaar gebakken wordt. Op het stadsplein De Brink vergast een enthousiaste Debby Verheyen je in haar gezellige koekwinkel op een proeverij van die befaamde koek, naar een aloud recept van Jacob Bussink. Originele, kleurrijke en soms zelfs een tikkeltje eigenzinnige winkeltjes en talrijke caféterrasjes verfraaien het kloppende hart van de binnenstad. De gezellige Walstraat laat zich opmerken door op haar muren en poorten

figuren uit de boeken van Charles Dickens tot leven te brengen. Het flaneren door de straten wat moe? Las een heuse sportieve prestatie in door de 220 trappen van de Lebuinuskerk te lijf te gaan. Een magnifiek zicht op de stad en de IJssel wordt letterlijk je hoogstaande beloning. Is de toren van de Lebuinuskerk dé blikvanger van Deventer, dan is het prachtige middeleeuwse Waaggebouw weer het absolute icoon van de stad. Binnenin vertelt het Museum De

Waag aan de hand van topstukken de rijke geschiedenis van deze vestingstad. Een opmerkelijk schilderij van het museum is Het Laatste Avondmaal, een door Deventenaar Han van Meegeren vervalste Vermeer. Inderdaad vervalst, maar dan wel meesterlijk... Het fraaie 12de -eeuwse sobere interieur van de Bergkerk figureert nu als sfeervol decor voor culturele evenementen. Krijg je tenslotte goesting om de Vlaamse bourgondiër in jou te plezieren, dan zal de culinaire afdeling van de Hanzegoden je uit de veelheid van restaurants naar Urban Bistro Goesting op De Brink verwijzen. Wij beamen dat de goden goede smaak hebben.

Fietsen is de boodschap

Wil je de omgeving van deze levendige stad met haar monumentale uitstraling op een vlotte manier leren kennen, vergeet dan je fiets niet. Het is het ideale vervoermiddel om het ommeland te verkennen. Dat geldt trouwens ook voor alle andere Hanzesteden die hier achtereenvolgens het podium zullen opeisen. Wist je trouwens dat in Deventer in 1869 de eerste Nederlandse fietsfabriek werd gesticht? Rondom de stad bieden talrijke uitgestippelde fietsroutes aangenaam fietsplezier. We raden je aan de route van Deventer naar Zutphen uit te proberen. Over kronkelende dijkjes langs de brede IJssel bereik je al na 21

4

5

1. Dat Han van Meegeren een getalenteerd schilder was staat buiten kijf. In het Waagmuseum van Deventer hangt zijn versie van Het Laatste Avondmaal, een kopie van Vermeer.
2. Eén van de vele gezellige originele winkels in het oude centrum van Deventer.
3. Zicht op Deventer vanop de toren van de Lebuinuskkerk. Op de voorgrond staat het moderne stadhuisgebouw naast een statig middeleeuws koopmanshuis.
4. Machtige zeilboten liggen aangemeerd langs de kade van de IJssel in Kampen.
5. Aan musea geen gebrek in Hattem. Voorgevel van het Anton Pieckmuseum.

KAMPEREN

BEZOCHTE CAMPINGS

Stadscamping Deventer

- » Worp 12
NL- 7419 AD Deventer
- » T +31 570 613 601
- » gps: N 52°15'03.3", O 06°08'58,8"
- » www.stadscamping.eu
- » open: half maart tot eind oktober

Nette stadscamping aan de oever van de IJssel, recht tegenover de oude stadskern. Deventer verwelkomt kampeersers op een zeventigtal standplaatsen op grasland. Vriendelijke ontvangst. Eenvoudige sanitaire voorzieningen die regelmatig schoon worden gehouden. Op 200 meter van het terrein bevindt zich de aanlegsteiger van het voet- en fietsveer dat je de hele dag tegen betaling naar de overzijde brengt.

Molecaten Park De Leemkule

- » Leemkuilen 6
NL- 8051 PW Hattem
- » T +31 38 444 1945
- » gps: N 52°27'22", O 06°02'11"
- » www.molecaten.nl/de-leemkule
- » open: 25 maart tot 1 november

Prachtig gelegen in het midden van de naaldbossen biedt het Molecatenpark De Leemkule aangename kampeermogelijkheden aan. De ruim opgevatte kampeerplaatsen liggen her en der verspreid in aparte eenheden, zodat er een gevoel van privacy ontstaat. Een minpuntje: bij ongunstige windrichting kan het verkeer van de nabijgelegen snelweg voor enige geluidsoverlast zorgen. Heel vriendelijke ontvangst. Winkel, restaurant en (overdekt) zwembad aanwezig. Verzorgd sanitair. ACSI-kortingen in voor- en naseizoen.

kilometer Zutphen, de tweede stad op ons Hanzeparcours. Een andere knooppuntenroute richting Zwolle voert je door een afwisselend landschap waarin boerderijen, imposante landhuizen en de uiterwaarden van de IJssel elkaar afwisselen. Jammer dat je een deel van deze fietsweg langs de IJssel moet delen met het gemotoriseerd verkeer, waardoor er van ontspannen fietsen weinig sprake is. In een prachtig gebouw op de Brink waarin de VVV huist, krijg je informatie over de fietsroutes die je in en rond de stad kan maken.

Naar de Torenstad

Klein maar fijn, of misschien klein en daardoor net zo fijn, denken we spontaan wanneer we Zutphen vergelijken met Deventer. Al van ver wenken de torens van de stad ons. Eens de oude kern binnengereken, weten we ons omringd door een rust die je in een stad zeker niet verwacht. Fraaie gevelletjes met een bijzondere architectuur en talrijke torentjes maken de troef uit van Zutphen. Idyllische, gezellige pleintjes en omsloten publieke hofjes zorgen voor een groene toets. De imposante Walburgiskerk steekt ietwat snoeverig haar indrukwekkende toren boven de daken uit. Je kan haar pronkerig gedrag enigszins begrijpen als je weet dat ze de Librije, een wereldberoemde 16de-eeuwse kettingbibliotheek met zorg herbergt. Voor wie van winkelen

houdt, is de Lange Hofstraat met zijn vele handelspannen een gedroomde locatie. Bourgondische Vlamingen voelen zich onmiddellijk thuis en waarderen het ruime aanbod van de kwaliteitsvolle restaurants en delicatessenwinkels rond de gezellige marktpleinen. Zutphen is een open en lichte stad die meer dan 800 jaar geschiedenis op haar stoere schouders torst. Het oude centrum heeft in de loop der jaren zijn middeleeuwse afkomst niet weggemoffeld. Naast de torens zijn er de historische pakhuizen bij de IJssel, de statige koopmanshuizen van weleer, de straten en de steegjes die samen de gezellige sfeer van Zutphen uitmaken. Voeg daar de ligging aan de IJssel bij en je hebt een aantrekkelijk plaatje van een historische Hanzestad waar het aangenaam toeven is. Sta ons toe enkele bijzondere locaties te vermelden. Zo is er de Burgerzaal die in de loop van haar carrière regelmatig van beroep veranderde. De zaal vormt een onderdeel van het oude stadhuis en deed achtereenvolgens dienst als vleeshuis, schepenbank, gevangenis en boterhal. Vanaf de Martinetsingel heb je een mooi zicht op restanten van de oude stadsmuur met op de voorgrond de Bleek waar de was werd gedroogd.

Dynamische studentenstad

Een buitenbeentje. Dat kan je van het aantrekkelijke Zwolle wel zeggen. ►

1. De Sassenpoort, een middeleeuwse toegangspoort tot de stad Zwolle, staat er nu ietwat nutteloos bij.
2. De Peperbustoren heet je hartelijk welkom in Zwolle.
3. Het museum De Fundatie in Zwolle. Je kan er onmogelijk naast kijken.
4. Artistiek werk van zanger en kunstenaar Herman Brood, ooit een bekende inwoner van Zwolle.
5. Hier vaart hij uit op de machtige IJssel, de trotse Kamper Kogge.

Als enige Hanzestad van de vijf ligt ze niet aan de IJssel, maar was het de Vecht die hier voor een gouden eeuw zorgde. Blijkbaar heb ik op de zere teentjes van Zwolle getrapt wanneer ik hierboven schreef dat Deventer de indrukwekkendste Hanzestad op mijn lijstje was. Wellicht wat nukkig om zoveel onrecht verschuilt Zwolle zich tijdens ons bezoek onder een grijs wolkendek. Akkoord Zwolle, je hebt inderdaad meer inwoners dan je concurrent, maar toch moet je er qua oppervlakte voor onderdoen. Zo zie je maar dat deze stad, ooit ontstaan als nederzetting op een dekzandrug in een moerassig landschap, nog heel gevoelig is voor concurrentie. Zo'n hoger gelegen plek werd toen een 'suolle' genoemd, wat later vervormde tot Zwolle. Wat moet je zoal gezien hebben in Zwolle? Start misschien je bezoek met een zakje ouderwetse snoepjes in de hand. Je kan ze op het Grote Kerkplein kopen in het heerlijk nostalgische Zwolse Balletjeshuis, waar nog op artisanale manier snoepgoed wordt gemaakt. Zelfs wie allergisch is voor boeken mag niet nalaten om de boekhandel Waanders in de Broeren binnen te stappen. Waanders wordt beschouwd als de mooiste boekhandel van Nederland. Het indrukwekkende aanbod aan lectuur heeft onderdak gevonden in de voormalige Broerenkerk, een monumentaal kerkgebouw met een rijke geschiedenis. Traditionele kerkornamenten combineren

er harmonisch met een moderne winkelinrichting. De Grote Kerk aan de Grote Markt is het kloppende hart van de Zwolse binnenstad. Of de schutspatroon aartsengel Michael met de obligate draak aan zijn heilige voeten bij de bouw midden 15de eeuw al uitdrukkelijk op het dak aanwezig was, hebben we niet kunnen achterhalen. Indien dit wel het geval was, zou deze drakendoder nu een heel verhaal kunnen reciteren over de turbulente geschiedenis van zijn kerk. Het gebedshuis ging regelmatig over van katholieke in gereformeerde handen en vice versa en was ten prooi aan vernielingen tijdens de beeldenstorm. Dat de toren tot driemaal toe door de bliksem werd getroffen, verklaart het nu torenloze gebouw. Blijkbaar hadden die van Zwolle het opgegeven om nog maar eens de toren te herbouwen. Inwoners van Zwolle vinden het leven "reuzeknus onder de Peperbus", zoals ze beweren. Met zijn 75 meter overschaduwde de laatgotische toren van de basiliek van Onze-Lieve-Vrouw-Tenopneming alle andere gebouwen van de binnenstad. De bijnaam peperbus dankt deze stadstoren aan zijn vorm die inderdaad doet denken aan een peperbus. Je kan hem zelfs beklimmen tot op een hoogte van 51 meter. Voor wie er 3,50 euro voor over heeft – wat neerkomt op nog geen schamele anderhalve cent voor elk van de 236 treden – biedt hij een onbelemmerd

uitzicht over de daken van Zwolle. De 14de eeuwse monumentale Sassenpoort in de stadsmuur behoort tot de top 100 van de Nederlandse Unesco-monumenten. De opvallendste verschijning in het Zwolse stadsbeeld is De Fundatie, het museum voor moderne kunst, dat met een bijna buitenaards aandoende ellipsvormige dakkoopeel alle aandacht naar zich toetrekt. Of die Wolk, zoals die in de volksmond heet, met zijn 55.000 blinkende tegeltjes als geslaagd mag heten, laten we aan de individuele smaak van de bezoeker over.

Het Rotterdam van de middeleeuwen

Van bij haar ontstaan in de 13de eeuw bruijst het leven in Kampen. Al onmiddellijk geeft deze Hanzestad aan de IJssel een gezellige indruk. Hier vind je geen hoogbouw, maar huizen op mensenmaat. Historische gevels, imposante stadspoorten die uitgeven op rustige straten en steegjes wachten je op nadat je over de Stadsbrug bent gereden. Een uitgestippelde wandelroute voert je langs de stille getuigen van een rijk Hanzeverleden. Eén van de bekendste toeristische troeven van Kampen is de Kamper Kogge. Deze reproductie van een middeleeuwse boot ligt aan de Koggewerf in de Oude Buitenhaven aan de IJssel. Het is een getrouwe kopie van een wrak uit 1340. Via archiefonderzoek werd getracht een authentieke kogge te reconstrueren

5

©KampenPartners fotograaf Tennekes

DE KOGGE, HET MIDDELEEUWSE VRACHTSCHIP

De Kogge is het eerste zeewaardig vrachtschip van de middeleeuwen. Het voor zijn tijd robuuste schip kon al ladingen aan tussen de 60 en de 80 ton. Koggen vormden een cruciale schakel in de opkomende handel tussen de Hanzesteden van noordelijk Europa. Tussen 1200 en 1500 bevoeren honderden koggen de zeeën en rivieren, geladen met kostbare waren. De Kamper Kogge, een getrouwe weergave van een origineel exemplaar, is zo'n 20 meter lang, meet 7,56 meter breed en heeft een laadvermogen van 60 ton. Er is 150 kubieke meter eikenhout in verwerkt. De mast is vervaardigd uit een 100 jarige Ardense Douglasspar, is 22,4 meter lang en weegt 2500 kg. Voor de constructie waren tienduizend handmatig gesmede nagels nodig en werd 144 vierkante meter zeilstof vervaardigd.

» www.kamperkogge.nl

KAMPEREN

BEZOCHTE ZWERFAUTOPLAATSEN

Camperplaats Hattem

- » Geldersedijk 20
- NL-8051 ER Hattem
- » T +31 38 458 1925
- » gps: N 52°28'37,7", O 06°04'09,6"
- » Het hele jaar open.

Een tiental verharde plaatsen bij de haven van het stadje Hattem. Betalen bij de havenmeester. Alle voorzieningen aanwezig. Geen lozing van grijs water ter plaatse mogelijk. Maximum verblijf 3 nachten. Het oude centrum van de stad is te voet bereikbaar.

Camperplaats Kampen

- » Burgemeester Berghuisplein 1
- NL- 8261 DD Kampen

25 plaatsen op enkele minuten loopafstand van de historische binnenstad. Verblijf tegen betaling. Alle voorzieningen aanwezig.

zoals hij er 700 jaar geleden exact moet hebben uitgezien. Toen voerden deze eerste zeewaardige vrachtschepen van de middeleeuwen goederen aan en af en meerden aan langs de kades van de IJssel. Een ander unicum van Kampen is de Olifant in de Voorstraat. Het is de enige overgebleven sigarenfabriek van de honderd die het stadje ooit rijk was en waar nog altijd sigaren worden gefabriceerd. Een rondleiding kan, maar dan enkel op afspraak. In het bruine cafeetje aan de haven met de bijzondere naam 'De Stomme van Kampen' kan je een biertje proeven, gebrouwen in de laatste van de tientallen brouwerijen die daar door de jaren heen zijn geweest. Die Stomme van Kampen verwijst naar de plaatselijke doofstomme schilder Hendrick Avercamp (1585-1634). Muurschilderingen op de gevels en gerestaureerde oude reclameslogans creëren een nostalgisch beeld van een voorgoed voorbij tijd.

Hattem poseert

Fotogeniek en erg in trek bij kunstenaars ligt het pittoreske Hattem eenvoudigweg mooi te zijn aan de oevers van de IJssel. Het stadje en de groene, waterrijke omgeving vormen al jaren een inspiratiebron voor schilders. Nu we het toch over schilders hebben, twee statige herenhuizen herbergen er het intieme Voerman Stadsmuseum. Je maakt er kennis met de collectie schilderijen van vader en zoon Voerman en van enkele

andere Hattemse kunstenaars. Daarnaast trekken ook een aantal archeologische vondsten er je aandacht. Een straatje verderop wenkt het Anton Pieckmuseum. De naam Anton Pieck zal bij velen herinneringen doen opwellen aan de prachtige tekeningen in de ruim 350 boeken die hij ooit illustreerde. "Ik teken wat ik zie als ik mijn ogen dicht doe", beweerde Pieck altijd. Naast werken van de kunstenaar etaleert het museum ook een flinke portie nostalgie. Fraaie koopmanshuizen in de oude binnenstad getuigen nog van een rijk handelsverleden. Dat Hattem ooit een echte vestingstad was, bewijzen restanten van de oorspronkelijke stadsmuur, een stadsgracht en de mooie 14de -eeuwse Dijkpoort. Omgeven door de aantrekkelijke natuur en gelegen aan de poort van de Veluwe, van natuurgebied De Hoenwaard en van het uitgestrekte landgoed 't Algemeen Veen nodigt Hattem en omgeving uit tot wandelen, fietsen en ontdekken. Dat doen we dan ook met volle teugen tijdens ons verblijf in onze laatste schilderachtige Hanzestad, alvorens het steven van onze kogge weer richting Vlaanderen te draaien. Ons bezoek aan vijf Nederlandse collega's van onze Hanzestad Brugge maakt ons nieuwsgierig om ook die vier andere Nederlandse Hanzesteden te gaan bezoeken. Doesburg, Hasselt, Elburg en Harderwijk wachten om verkend te worden. Nieuwe inspiratie voor een volgend reisdoel? □

NUTTIGE WEBSITES

- » www.visithanzesteden.nl
- » www.inzuthpen.nl
- » www.deventer.info
- » www.visit zwolle.com
- » www.visitkampen.nl
- » www.ronduithattem.nl
- » www.museumdewaag.nl